

աշխատութեամբ կը փութան իրենց ըրած քննութեամբը ռամկական նախապաշարմունքներուն դէմը առնելու :

Յ . Գ

ԱՍՏՂԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆ

Սէն Գիսաւորին երկուք երեւալ :

Ըստ տարի փետրուար ամսուն մէջ այլևայլ գիսաւորներ երեցան զանազան դիտարաններէ . ասոնց մէջ ամենէն զարմանալին ան է որ քանի մը օր երեւնալէն ետքը՝ մէյմ'ալ յանկարծ երկու հատ երեցաւ , ու բոլոր աստղաբաշխները ապշեցուց , որ սկսան այլևայլ մեկնութիւններ ու խորհրդածութիւններ ընել աս կարգէ դուրս երեւութիւն վրայ :

() Երկու անունով հաշակաւոր իտալացի բնագէտը՝ Վորֆուի օրագրին մէջ աս տեղեկութիւնը կ'աւելցընէ աս նոր երեւութիւն վրայ . « Ս'եր ընթերցողները , կ'ըսէ , թերեւս աստղաբաշխական ուսման ետեւէ չըլլալով , աս դրած տեղեկութիւննիս փութաբան մը սեպեն . անոր համար կ'ուզեմ իրենց համառօտ կերպով մը իմացընել թէ որչափ հարկաւոր բան է աս տեղեկութիւնս :

« Ընդհանրապէս Վիտլայի գիսաւոր կ'ըսուի , որովհետեւ աս անունով երեւելի աստղաբաշխին գտածն է (որ գեռ կենդանի է) . և ան իրեք գիսաւորներէն մէկն է՝ որոնց շրջանը ճիշդ չափուած , և իրենց երեւնալու ժամանակներն ալ որոշուած են :

« Ինչուան հիմա ալ գիտէինք թէ գիսաւորները նոր տեսակ մարմիններ են , որ այլևայլ նիւթերէ ու շոգիի պէս բաներէ կը ձևանան , որոնք իրարու հետ շատ կապակցութիւն չունենալով՝ իրենց մեծութիւնն ալ միակերպ չըլլար , իրենց զանգուածին ընդարձակութիւնն ալ շատ աւելի

պզտիկ է՝ քան թէ ինչ որ կը տեսնուի :

« Գիտէինք որ ամէն ալ գէս կամ պոչ չեն ունենար , և որոնք ալ ունին նէ՝ միշտ գիսաւոր չեն երեւնար . և ահա աս գիսաւորն ալ անոնց կարգէն է . վասն զի առջի անգամներուն որ երեցաւ՝ պոչ չունէր , բայց վերջի անգամուս ունէր :

« Գիտէինք որ պոչը շոգիի պէս աւելի թափանցիկ նիւթ մըն է՝ քան թէ գիսաւորին գունտը . և աս գունտն ալ հաստատուն մարմին չէ , հապակէս թափանցիկ , տարածութիւնն ալ երբեմն կ'աւելնայ՝ երբեմն կը պակսի :

« Գիտէինք որ իրենց շրջանն ալ մոլորակներու շրջաններուն նման է , թէպէտև իրենց ըրած ճամբան անոնց ճամբէն տարբեր է . և թէ արեւը զանոնք իրեն քաշելուն պատճառաւ՝ արեւուն մօտեցած ժամանակնին ընթացքնին սաստիկ կը շուտնայ , իսկ հեռացած ժամանակնին սաստիկ կ'ուշանայ , և շատը կան որ նորէն չեն դառնար :

« Գիտէինք որ աս գիսաւորները մոլորակներուն քովէն անցնելու ժամանակ՝ անոնց ձգողական զօրութիւն ճամբանին քիչ մը կը խոտորի , թէպէտ և իրենք այնչափ պզտիկ են որ մոլորակներուն կամ ուրիշ երկնային մարմնոց շրջանին վրայ ամենևին փոփոխութիւն մը չեն ըներ . ասիկայ անկէ ալ յայտնի է որ երբոր գիսաւորին մէկը լուսնութագին չորս արբանեակներուն մէջէն կ'անցնի , ան արբանեակներուն մէջ ամենևին նոր շարժումներ մը չտեսնուիր . ըսել է թէ անոնց վրայ ալ ամենևին ձգողութիւն մը չունին . ասկէց յայտնի է որ թէպէտ գիսաւոր մը մեր երկրին սաստիկ մօտենայ և ինչուան զարնուի նէ ալ երկրիս փառ մը չկրնար ընել , ինչպէս որ ոմանք կը կարծեն :

« Թէպէտ և գիսաւորներուն աս ամէն նոր նոր երեւոյթները գիտէինք , և ըստ բաւականին կրնայինք ալ մեկնել , բայց մէկ քանի բաներ ալ կան որ ինչուան հիմա ալ մեզի հրաշալիք

մը կ'երևնան . զոր օրինակ թէ ինչպէս կ'ըլլայ որ երբեմն գիտաւորները ինչուան որ մեզի մօտենան՝ մէկ հատ կը կարծենք , մէյմըն ալ կը տեսնենք որ յանկարծ մէկը երկուք եղեր է , կամ թէ երկու գիտաւոր իրարու սաստիկ մօտեցած կ'երևնան : Եւ բանս կրնայ ելեքտրական կամ բնալուծական բաժանմունքէ առաջ գալ . այսինքն որովհետեւ ըսինք թէ գիտաւորները շատ տեսակ նիւթերէ ձեւացած են , և իրարու հետ աղէկ զանգուած չեն , կրնայ ըլլալ որ մեզի անյայտ պատճառաւ մը կոտորուին , բաժնուին , ու այլեայլ աստղեր ձեւանան . աս բանս թէպէտ և ինծի այնչափ հաւանական չերևնար , բայց քանի որ նոր գտնուած մոլորակները՝ , ասուկները , շանթաքարը ու քարանձրեւ ըսուած երկնային մարմինները կը մտածեմ , այնչափ անհաւատալի բան մը չտեսնուիր » :

ԲՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Գեորգի Դ յանկարծ յամէլը :

ՇՈՒԵՏԻ Կոթիա գաւառին մէջ Սոթալա անունով գետ մը կայ որ Կորքեօփինկ քաղաքին մօտ ծովը կը թափի : Զուտուարի 22^{ին} աս գետը յանկարծ սկսեր է քաշուիլ ու պակսիլ , այնպէս որ վեց եօթը ժամուան մէջ բոլորովին ցամքեր է , ու մարդիկ կը մէջը իջեր ժողովեր են ձեռքով՝ ցելին մէջ խրած ձկները : Երկրորդ օրը նորէն սկսեր է ջուրը վազել , ու կամաց կամաց առջինին պէս լեցուեր է : Եւ երեւոյթը նոյն գետին վրայ հան-

1 Աստղաբաշխներէն ոմանց կարծիքը աս է թէ վերջի գտնուած հինգ պոսիկ մոլորակները , որ են Դեմետրէ , Պալլաս , Յուստին կամ Հերա , Վեստա և Աստրէա , ատենով մեծ մոլորակ մըն են եղեր , ու ետքը բաժնուեր են :

դիպեր է նաև 1838^{ին} ամառը , բայց ան ատենը այսպէս սաստիկ չէ եղած ցամքիլը :

ՆՈՐԱՏԻՊ ԳՐԹԵՐ

ԱՌ ԶԵՌՆ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԶՆԵԱՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՇԵՏ ատենէ 'ի վեր մեր ազգին ուսումնասէր վարժապետները այսպիսի գրքի մը ելեւուն փափաքելով կ'ըսէին . ո՛ր է թէ օր մը առաջ համառօտ բառարան մը տպուէր որ մէջը մեր գրաբառ լեզուին ամէն բառերը գտնուէին՝ կարճ բացատրութեամբ ռամկօրէն , ու հարկաւոր տեղերն ալ տաճկերէն մեկնուած : Ահա կը ծանուցանենք ուրախութեամբ որ իրենց աս փափաքն ալ կատարուեցաւ . վասն զի աս Առձեռն Բառարանին մէջ նոր հայկազնեան մեծ Բառարանին գրեթէ բոլոր բառերը ըլլալէն ետեւ , անկէ դուրս գտնուած հազարաւոր բառեր ալ աւելցուած են : Ոճով զուրցուածքներուն գլխաւորները համառօտ մեկնութեամբ մը գրուած , բառերուն այլ և այլ նշանակութիւնները թուահամարով զատուած , ու որչափ որ առ այժմ կարելի էր՝ ճշգուած են :

Յայտնի է թէ աս Բառարանը տղոց ձեռքը աւանահարկաւոր գործիք մըն է գրաբառ գրքերը հասկընալու . անկէ զատ՝ շարագրութիւն ընելու ատեն երբոր կը տարակուսին թէ աս կամ ան բառը մեր նախնի մատենագրաց մէջ գործածուած է թէ չէ , կամ թէ ինչ նշանակութեամբ գործածուած է , ասոր մէջ նայելով կը ստուգեն : Բայց աշխարհաբառէ գրաբառ Բառարան մըն ալ հարկաւոր է որ տղաք իրենց չգիտցած բառերը անոր մէջ փնտռեն . և ան ալ ասոր երկրորդ հատորը կ'ըլլայ անշուշտ քիչ ատենէն :

ՀԱՆԵԼՈՒԿ

Է պատուհաս ու գին քրտանց
Փափաքելի ամէն մարդկանց .
Ըզնա տըղայք խընդրեն 'ի հարց ,
Ըզնա խընդրեն հարքն 'ի բարձանց :

ԱՊՐԻԼԻ ՀԱՆԵԼՈՒԿՆ ԻՐ ՄՈՄԵՂԿՆ :